

KOLUMNĘ DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW
WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA
I GOSPODARKI WODNEJ W KATOWICACH

NASZE POWIETRZE, NASZA ODPOWIEDZIALNOŚĆ

Jeszcze do niedawna problem zanieczyszczonego powietrza kojarzony był głównie z dużymi miastami i przemysłem. Dziś coraz częściej mówi się o nim również w kontekście obszarów wiejskich i małych miejscowości. Sezon grzewczy wyraźnie pokazuje, że jakość powietrza, którym oddychamy, zależy nie tylko od fabryk czy ruchliwych dróg, ale także od tego, czym i jak ogrzewamy nasze domy.

Poprawa jakości powietrza to temat bezpośrednio dotyczący mieszkańców wsi – ich zdrowia, komfortu życia oraz warunków prowadzenia gospodarstw rolnych. Zanieczyszczenia powietrza mają bowiem bezpośredni wpływ na zdrowie

ludzi, stan środowiska oraz jakość upraw rolnych, dlatego ich ograniczenie powinno być traktowane jako priorytet lokalnej społeczności.

SKĄD BIORĄ SIĘ ZANIECZYSZCZENIA POWIETRZA?

Na terenach wiejskich głównym źródłem zanieczyszczeń pozostaje tzw. niska emisja, czyli emisja pochodząca z indywidualnych źródeł ogrzewania. W wielu gospodarstwach domowych nadal użytkowane są stare, nieefektywne piece i kotły, często opalane paliwem niskiej jakości. W okresie jesienno-zimowym to one w największym stopniu przyczyniają się do pogorszenia jakości powietrza. Na jego stan wpływają również:

- spalanie odpadów w gospodarstwach domowych,
- intensywny transport samochodowy, szczególnie w pobliżu głównych dróg i tras tranzytowych,
- lokalne zakłady usługowe i przemysłowe,
- warunki pogodowe sprzyjające utrzymywaniu się zanieczyszczeń, np. inwersje temperatury w dolinach i kotlinach. W efekcie problem smogu coraz częściej dotyka także obszarów typowo rolniczych, a jego skutki są odczuwalne nie tylko dla ludzi, ale także dla roślin i zwierząt gospodarskich.

DLACZEGO WARTO DBAĆ O CZYSTE POWIETRZE?

Zanieczyszczone powietrze negatywnie wpływa na zdrowie, szczególnie osób starszych, dzieci oraz osób z chorobami układu oddechowego i krążenia. Długotrwała ekspozycja na pyły zawieszone czy dwutlenek azotu może prowadzić do obniżenia odporności, częstszych infekcji oraz pogorszenia ogólnego samopoczucia.

Nie bez znaczenia jest również wpływ zanieczyszczeń na środowisko i rolnictwo. Pyły oraz inne szkodliwe substancje osiadające na glebie i roślinach mogą:

- pogarszać jakość upraw, szczególnie warzyw i owoców,
- wpływać na stan gleb, zmniejszając ich żyzność,
- obniżać atrakcyjność terenów wiejskich jako miejsca do życia i wypoczynku.

Długofalowo zanieczyszczenia mogą także wpływać na mikroklimat lokalny, ograniczając fotosyntezę i zmieniając skład chemiczny gleby.

NOWE NORMY JAKOŚCI POWIETRZA – ZMIANY OD 2026 ROKU

Od 2026 roku państwa członkowskie Unii Europejskiej będą wdrażać nowe, bardziej rygorystyczne normy jakości powietrza wynikające z nowelizacji dyrektywy AAQD. Zmiany obejmują przede wszystkim zaostreżenie dopuszczalnych stężeń najgroźniejszych zanieczyszczeń, takich jak pyły zawieszone PM_{2,5} i PM₁₀ oraz dwutlenek azotu.

Nowa dyrektywa kładzie duży nacisk na:

- dokładniejsze monitorowanie jakości powietrza, także w mniejszych miejscowościach i na obszarach wiejskich,
- szybsze reagowanie na przekroczenia norm, w tym ostrzeganie mieszkańców,
- konieczność podejmowania działań naprawczych na poziomie gminy.

 Dla mieszkańców wsi oznacza to, że modernizacja źródeł ciepła, termomo-

dernizacja budynków oraz ograniczanie niskiej emisji będą jeszcze ważniejsze w codziennym życiu i w planowaniu gospodarstw.

CO MOŻNA ZROBIĆ, ABY POPRAWIĆ JAKOŚĆ POWIETRZA?

Poprawa jakości powietrza nie zależy wyłącznie od dużych inwestycji czy decyzji na szczeblu krajowym. Duże znaczenie mają lokalne działania oraz codzienne wybory mieszkańców.

Nowoczesne źródła ogrzewania

Stopniowa wymiana starych na nowoczesne źródła ciepła, takie jak kotły kondensacyjne, pompy ciepła czy systemy hybrydowe, pozwala ograniczyć zużycie paliwa i emisję pyłów. Nowoczesne systemy są także łatwiejsze w obsłudze i bezpieczniejsze dla zdrowia.

Lepsza efektywność energetyczna budynków

Ocieplenie budynków, wymiana okien czy modernizacja instalacji grzewczych zmniejsza straty ciepła, obniża koszty ogrzewania i ogranicza emisję szkodliwych substancji. Nawet drobne działania, np. montaż termostatów czy uszczelnienie okien, przynoszą zauważalne efekty.

Od odpowiedzialne zachowania

Świadomość mieszkańców jest kluczowa. Rezygnacja ze spalania odpadów, prawidłowa eksploatacja pieców i kontrola jakości opału mogą znacząco ograniczyć niską emisję. W wielu gminach nawet proste kampanie edukacyjne przyniosły poprawę jakości powietrza.

ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII

Coraz większą rolę odgrywają instalacje odnawialne, takie jak:

- fotowoltaika dla gospodarstw domowych i budynków gospodarczych,
- pompy ciepła do ogrzewania wody i domów,
- biogazownie rolnicze, wykorzystujące odpady organiczne z gospodarstw.

Korzyści są wielopłaszczyznowe: większa niezależność energetyczna, stabilne koszty energii oraz zmniejszenie emisji zanieczyszczeń. Rozwój OZE wpisuje się także w długofalowe cele ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich.

PROGRAMY WSPIERAJĄCE POPRAWĘ JAKOŚCI POWIETRZA

Działania proekologiczne wymagają często wsparcia finansowego. W 2026 roku wciąż funkcjonują programy:

- Czyste Powietrze – wymiana starych źródeł ciepła, termomodernizacja bu-

dynków, modernizacja instalacji grzewczych,

- Mój Prąd – wsparcie mikroinstalacji OZE, szczególnie fotowoltaiki.

Samorządy i instytucje doradcze pomagają mieszkańcom w pozyskiwaniu informacji i przygotowaniu wniosków, co zwiększa realny wpływ tych programów na poprawę jakości życia.

WSPÓLNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ

Poprawa jakości powietrza wymaga współpracy wszystkich stron: mieszkańców, samorządów i instytucji doradczych. Nawet indywidualne działania, takie jak wymiana pieca, termomodernizacja domu czy inwestycja w OZE, w skali całej gminy przynoszą wymierne efekty.

Podsumowując, czyste powietrze to jeden z podstawowych warunków zdrowego życia i zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. Dbałość o jego jakość to inwestycja w zdrowie mieszkańców, przyszłość rolnictwa oraz atrakcyjność wsi jako miejsca do życia. Każdy, nawet najmniejszy krok, ma znaczenie – suma lokalnych działań decyduje o tym, jakim powietrzem będziemy oddychać dziś i w kolejnych latach.

ŁUKASZ KAMIŃSKI
Dział Rolnictwa Ekologicznego
i Ochrony Środowiska

Źródła:

- 1) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie jakości powietrza atmosferycznego i czystszej powietrza dla Europy (AAQD), wersja znowelizowana, 2024/2025
- 2) Światowa Organizacja Zdrowia – WHO Global Air Quality Guidelines, Geneva 2021
- 3) Główny Inspektorat Ochrony Środowiska – Roczne oceny jakości powietrza w strefach w Polsce, materiały informacyjne i raporty
- 4) Ministerstwo Klimatu i Środowiska – Informacje dotyczące polityki ochrony powietrza oraz działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji
- 5) Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – Program priorytetowy Czyste Powietrze – zasady, cele i zakres wsparcia

ZA TREŚCI ZAWARTE W PUBLIKACJI
DOFINANSOWANEJ ZE ŚRODKÓW WFOŚiGW
W KATOWICACH ODPOWIEDZIALNOŚĆ
PONOSI REDAKCJA.

KOLUMNĘ DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW
WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA
I GOSPODARKI WODNEJ W KATOWICACH